

Elokvantekijä Hayao Miyazaki

Heikki Jokinen

Päätettyään opintonsa 1963 Miyazaki hakeutui piirtäjäksi Toei-animaatiostudioon, jossa hän työskenteli monien tv-sarjojen animaattorina. 1968 hän oli mukana harvinaisessa japanilaisessa pitkässä animaatioelokuvassa Taiyo no Horus no Daiboken (Auringon Prinssi, Horuksen seikkailut).

1971 Miyazaki lopetti työskentelyn Tocilla ja siirtyi A-pro -studioon. Hän teki ensimmäisenä omana luomukseensa Panda kopanda (Panda, pikku Panda) -animaatiota. 1975 Miyazaki siirtyi Nippon Animationiin ja ryhtyi tekemään sarjaa häntä aina kichtonnesta Euroopasta.

Monessa maassa nähtiin 1974 tehty 52-osainen Heidi-sarja, jonka Miyazaki animoi ja hänen ystävänsä Isao Takahata ohjasi. Samoin hän työskenteli 1978 valmistuneessa 26-osaisessa Conan-animaatiossa.

1984 valmistunut sarjakuvaan pohjautuva Nausicaa of the Valley of the Wind oli Miyazakin ensimmäinen oma pitkä elokuva. Sen näki Japanissa 52 päivän aikana 914 767 katsojaa. Videokasetteja myytiin pelkästään Japanissa parisataa tuhatta ja elokuvasta tehtyjä kirjoja 6,7 miljoonaa. Kaupan päälle tulivat vielä oheistuotteet.

Menestys sai Miyazakin perustamaan 1985 yhdessä Isao Takahatan kanssa Ghibli-studion, jonka nimi juontuu Miyazakin aina ihailemien lentäjien maailmasta; toisen maailmansodan aikana italialaiset lentäjät kuusivat siten kuumaa, Saharaa puhaltavaa tuulta.

Loppu onkin yhtä menestystarinaa. Ghibli keskittyy pitkiin teatterielokuviin, joista kaikki ovat olleet yleisön suosikkeja. Miyazakin ja Takahatan mielestä he voivat saavuttaa taiteelliset tavoitteensa vain pitkissä teatterielokuvissa, ei tv-sarjoissa.

He myös haluavat sitoutua omaan kulttuuriinsa. Ghibli-studion esittelyteksti ilmaisee sen selvästi: "Ghibli ei ole koskaan tehnyt, eikä tule koskaan tekemään elokuvaa mielessään monikansallisen markkinoinnin strategiat maailmanvalloittamisesta. Ghibli jatkaa tyylilyän japanilaisen yleisön ehdoilla."

Ghiblin ensimmäinen oma elokuva oli Laputa: Castle in the Sky (1986). Se keräsi 42 päivän teatterikerroksellaan 774 271 katsojaa ja videoita, oheistuotteita ja kirjoja meni liki Nausicaan malliin.

Herttainen Naapurini Totoro valmistui 1988, nuorille tehty Kiki's Delivery Service 1989 ja komea lentäjäseikkailu Porco Rosso 1992. Viimemainittu keräsi katsojia Japanissa pe-

räti 3 049 806 ja herätti myönteistä huomiota maailmalla.

Se levitettiin Ranskassa 60 kopion voimalla ja pääosaa esittävän lentäjäsian äänenä oli Luc Bessonin luottonäyttelijä Jean Reno. Naapurini Totoro meni videomyyntiin Yhdysvalloissa ja myi ällistytävät 560 000 kasettia.

Yleensä Miyazakin elokuvat ovat levinneet vain lähimaihien Hongkongiin ja Taiwanille. Valpas TV1 esitti viime vuonna Naapurini Totoron ja PorcoRosson.

Porco Rosson jälkeen Ghibli on tehnyt Prinsessa Mononokea. Hieman yli sadan miljoonan markan budjetilla syntyi 144 000 kalvoa sekä 135 minuutin elokuva.

Hayao Miyazaki on uhkaillut lopettavansa elokuvantekon tähän. Se olisi kova päätös Japanin katsojaluvuissa ja tuotoilla mitattuna menestyneimmältä elokuvantekijältä. Mutta joissakin haastatteluisissa hän on jo haaveillut uudesta elokuvastaan; se kertoisi madoista. "Olisi hienoa," hän sanoi Japan Timesille, "jos lapset eivät elokuvan nähtyään tappaisi ötököitä". ○

